

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu investeeringutoetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 ja § 82 lõike 3 alusel.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2014–2020, mille raames on Eestil *EL*-i liikmesriigina võimalik osaleda liidu maaelupoliitikas ja saada osa *EL*-i maaelu arengu toetuste eelarvest. Maaelu arengu toetuste, mis on üheks *EL*-i ühise põllumajanduspoliitika kahest nn. sambast, andmist reguleerib perioodil 2014–2020 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (*EL*) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (*EAFRD*) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (*EÜ*) nr 1698/2005 (*ELT L 347*, 20.12.2013, lk 487–548). Selle artikli 6 kohaselt tuleb liikmesriikidel *EL*-i maaelu arengu toetuste saamiseks koostada maaelu arengu programm, milleks Eesti puhul on „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*), mis on heaks kiidetud 13.02.2015 Euroopa Komisjoni rakendusotsusega.

Käesolev määrus on vajalik arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse” tegevuse liigi 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid” rakendamiseks. Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu toetuse õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (*EL*) nr 1305/2013 artikli 17 lõike 1 punkt c, mille kohaselt on võimalik toetada põllumajanduse ja metsanduse arendamiseks, moderniseerimiseks või kohandamiseks vajaliku infrastruktuuriga, sealhulgas põllumajandus- ja metsamaale juurdepääsu, maakorralduse ja -parandusega, energiaga ja veega varustamisega ning energia ja vee säästmisega seotud materiaalseid või immateriaalseid investeeringuid.

Määruse alusel antava investeeringutoetuse üldeesmärk on arengukava peatüki 8.2.4.2 kohaselt maatulundusmaa viljelusväärtuse suurendamine ja sihtotstarbelise kasutuse tagamine korrastatud kuivendussüsteemide ja juurdepääsuteede kaudu. Spetsiifilisteks eesmärkideks on põllu- ja erametsamajanduse tootmistingimuste tasakaalustamine erinevates maapiirkondades, vähendades ebasoodsast veerežiimist tingitud põllumajandustootmise riske ja suurendades erametsa tootlikkust, ülejutusohutude vähendamine ja eesvoolude isepuhastamisvõime suurendamine, hajukoormuse leviku vähendamine ning maaparanduse ühistegevuse arendamine, mis aitab terviklikult maaparandussüsteeme korrastada. Toetusel on oma roll ka arengukava üldisemate eesmärkide saavutamisel: toetus on programmeeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (*EL*) nr 1305/2013 artikli 5 punkti 2 alapunktis a nimetatud sihtvaldkonna (2A – kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist) alt. Lisaks panustab toetus ka sama artikli punktis 4 nimetatud sihtvaldkondadesse (4A – elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sealhulgas Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega

põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine; 4B – veemajanduse, sealhulgas väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine; 4C – mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine), samuti sama artikli punkti 5 alapunktis a nimetatud sihtvaldkonda (5A – veekasutuse tõhustamine põllumajanduses).

Korras maaparandussüsteemid meie kliimavöötmes loovad eelduse põllu- ja metsamajanduslikuks tegevuseks. Eestis kasutusel olevast põllumajandusmaast (949 000 ha) on kuivendatud u 55% ehk 522 000 hektarit, kuivendatud on ka 698 000 ha (33%) metsamaad. Enamik (70%) olemasolevatest kuivendussüsteemidest on enam kui 30 aastat vanad (ehitatud aastatel 1965–1985), asuvad paljude erinevate omanike maadel ja on tänaseks amortiseerunud ning vajavad uuendamist ja rekonstrueerimist ning keskkonnakaitseliste eesmärkidega vastavusse viimist. Arvestades, et Eesti maatulundusmaad paiknevad suures osas liigniiskes piirkonnas ja muutlikes ilmastikutingimustes, peab põllumajandustoodete tootmine ja metsamajandus senisest enam tähelepanu pöörama toimivate maaparandussüsteemide korrastamisele, mis aitab kohanduda ilmastikuga, säilitada põllumajandus- ja metsamaastikku, säästlikult kasutada pinna- ja põhjaveevarusid, rahuldades nii ettevõtja huvisid maa viljelusväärtuse säilitamisel kui ka avalikke huvisid üleujutusohu vähendamise ja eesvoolude isepuhastusvõime suurendamise ning veeressursi jätkusuutliku kasutamise osas. Liigniiskel alal asuva maatulundusmaa omanikud on raskemas olukorras kui parasniiskel alal asuva maatulundusmaa omanikud. Maaparandustööd on pika tasuvusajaga ja kapitalimahukad, mis olulist tulu ettevõttele ei too ning nõuavad kombineeritud insenertehnilisi oskusi ja keskkonnaalaseid teadmisi. Samuti pidurdab maaparandussüsteemi tervendustööde tegemist Eestile iseloomulik suur rendimaade osakaal (2013. aastal 54%) ja lühiajalised rendilepingud, mistõttu ei ole rentnikud huvitatud pikaajalise mõjuga ja kiiret tulu mittetoovate investeeringute tegemisest. Olulise tähtsusega on ühiseesvoolude nõuetekohase toimimise tagamine, mis on eelduseks kogu maaparandussüsteemi toimimisele. Nii ühiseesvoolu korrastamist kui ka reguleeriva võrgu maa-alal maaparandustööde tegemist on otstarbekas teha ühiselt ehk maaparandusühistute kaudu.

Arengukava ettevalmistamiseks tegutsesid ettevalmistav juhtkomisjon ja valdkonnapõhised töögrupid, kuhu kuulusid ka põllumajandustootjate ja metsaomanike huvigruppide esindajad, kelle ettepanekuid ja arvamusi tegevuse liigi 4.3 väljatöötamisel arvestati.

Käesoleva määrusega kehtestatakse arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“ raames nende tegevuste kohta, mis on suunatud ettevõtjatele ja mittetulundusühingutele, toetuse andmise ning kasutamise tingimused ja kord. Tegevuse liigi 4.3 raames toetatakse kahte tüüpi tegevusi: ühed on suunatud ettevõtjatele ja mittetulundusühingutele maatulundusmaa viljelusväärtuse parandamiseks ning üleujutuste ja hajureostuse leviku vähendamiseks, teiste näol on tegemist avaliku iseloomuga investeeringutega nagu riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude uuendamine, mida maaomanikud üksi ei suuda terviklikult lahendada. Toetatavate tegevuste erinevatest eesmärkidest, suunitlusest, põhimõtetest, sihtgruppidest ja toetatavatest tegevustest tulenevalt kehtestatakse tegevuse liigi 4.3 kohta kaks rakendusmäärust. Määruse alusel antav toetus on jätk „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ (edaspidi *arengukava 2007–2013*) meetme 1.8 „Põllu- ja

metsamajanduse infrastruktuur” (edaspidi *meede 1.8*) raames ettevõtjatele ja mittetulundusühingutele antud toetusele, mida anti põllumajandusministri 23. mai 2011. a määruse nr 65 “Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri investeringutoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” alusel. Määruse koostamisel on arvestatud meetme 1.8 rakendamisel saadud kogemusi.

Määruse ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Reena Osolin (625 6287, reena.osolin@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määrusele tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetas määruse Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 5 peatükist ja 23 paragrahvist.

Määruse §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Määrus sätestatakse arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse” tegevuse liigi 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid” raames antava investeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord, toetuse saamise täpsemad nõuded taotlejale ja toetatavale tegevusele, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise, sealhulgas enne kulutuste tegemist toetuse väljamaksmise kord.

Määruse §-s 2 sätestatakse, et teatud tegevuste toetamiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi.

Riigiabi on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 järgi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on ELi ühisturuga põhimõtteliselt kokkusobimatu, kehtivad siiski teatud erandid. Põllumajandussektori eripärast tulenevalt on ELi toimimise lepingus tehtud riigiabi reeglite kohaldamisel põllumajandussektorile erand. Põllumajandusliku riigiabina on lubatud anda toetusi ja rakendada muid abimeetmeid (sealhulgas abikõlblikud kulud), mis on nimetatud Euroopa Liidu suunistes riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris.

Määruse alusel antava toetuse, mis jääb ELi toimimise lepingu artikli 42 reguleerimisalasse, puhul riigiabi andmisest teavitamist ja reegleid rakendada vaja ei ole. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 81 kohaselt ei kohaldata ELi toimimise lepingu artikleid 107–109 maksete suhtes, mis kuuluvad ELi toimimise lepingu artikli 42 reguleerimisalasse. Põllumajandussektoris loetakse (nt komisjoni määruse (EL) nr 702/2014, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnustatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75) artikli 2 punkti 3 sõnastuses) kõik põllumajandusliku

esmatootmise ning põllumajandustoote töötlemise või turustamisega tegelevad ettevõtjad. Seega põllumajandusmaal ellu viidavate tegevuste puhul riigiabi reegleid järgima ei pea.

Määruse § 2 lõige 1 sätestab, et määruse alusel antav toetus metsandusliku tegevuse elluviimiseks jääb väljapoole ELi toimimise lepingu artikli 42 reguleerimisala ja selle suhtes kohaldatakse riigiabi reegleid. Metsamaal paikneva reguleeriva võrgu ning selle toimimiseks vajalike rajatiste ehitamiseks, rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks ning metsamaale juurdepääsutee ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks antakse toetust vähese tähtsusega abina, komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldumist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), kohaselt. Vähese tähtsusega antava abi summa kokku ettevõtja ja taotleja (maaparandusühistu ja muu mittetulundusühingu) ettevõtjast liikme kohta ei või ületada kokku 200 000 eurot jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul. Ettevõtja peab kontrollima enda vähese tähtsusega abi andmeid.

Määruse § 2 lõige 2 sätestab, et vähese tähtsusega abi saajaks konkurentsiseaduse tähenduses toetust taotlev ettevõtja või taotleja ettevõtjast liige. Ettevõtjaks loetakse äriühingut, füüsilisest isikust ettevõtjat, muud majandus- või kutsetegevuses osalevat isikut, juriidiliseks isikuks mitteolevat ühendust või ettevõtja huvides tegutsevat isikut, kui eelnimetatud isikud osalevad sarnaselt ettevõtjatega kaubaturul, pakkudes tooteid või teenuseid.

Määruse § 2 lõige 3 sätestab, et metsamaaks käesoleva määruse tähenduses on metsaseaduse § 3 lõike 2 punktis 1 nimetatud metsamaa kõlvikut sisaldav maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasi.

Määruse § 2 lõige 4 sätestab vähese abi suuruse määramise kui taotlejaks on mittetulundusühing või metsaühistu, siis esitab ta Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*) kokkuvõtte liikmeks olevate ettevõtjate andmetest määruse paragrahvis 2 nimetatud tegevuste korral (lisa 1). Nende ettevõtjast liikmete kinnitatud andmete alusel arvutab *PRIA* iga ettevõtjast liikme kohta, kellele kohandub vähese tähtsusega abi, vähese tähtsusega abi suuruse. Vähese tähtsusega abi summa kannab *PRIA* ettevõtjate lõikes riigiabi registrisse. Samuti kontrollib *PRIA*, et vähese tähtsusega abi piirmäär poleks ületatud ettevõtjast liikme kohta. Kui toetust taotletakse metsamaal reguleeriva võrgu tegevusteks, siis jagatakse liikme omandis oleval metsamaal paikneva reguleeriva võrgu taotluses toodud pindala kogu taotluses toodud metsamaa reguleeriva võrgu pindalaga ja korrutatakse vastava investeeringuobjekti taotletud toetuse kogumaksumusega. Niimoodi kujuneb ettevõtjast liikme vähese tähtsusega abi suurus reguleeriva võrgu investeeringuobjekti korral.

Kui toetust taotletakse ka keskkonnakaitserajatiste tegevusteks, mis on samuti vajalik metsamaal paikneva reguleeriva võrgu toimimiseks, jagatakse liikme omandis oleval metsamaal paikneva reguleeriva võrgu taotluses toodud pindala kogu taotluses toodud metsamaa reguleeriva võrgu pindalaga ja korrutatakse metsamaal paikneva reguleeriva võrgu toimimiseks vajaliku keskkonnakaitserajatise investeeringuobjekti taotletud toetuse kogumaksumusega. Teenindava tee ja eesvoolu korral vähese tähtsusega abi määramise aluseks on maaparandusühistu ühiseesvoolu hoiukohustuse määramise põhimõte. Eesvoolu või teenindava tee korral jagatakse liikme kinnisasjal

paikneva ühiseesvoolu taotluses toodud pikkus või teenindava tee pikkus ja kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu maa-ala pindala kogu taotluses toodud ühiseesvoolu või teenindava tee pikkusega ja maaparandussüsteemi maa-ala pindalaga. Valemina oleks see järgmine:

$$o_i = \frac{(l_i + f_i)}{L + F}$$

- F taotluses oleva kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu maa-ala pindala
L taotluses oleva ühiseesvoolu kogupikkus (km)
 f_i taotleja ettevõtja liikme taotluses oleva kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu maa-ala pindala (ha)
 l_i taotleja ettevõtjast liikme omandis ühiseesvoolu pikkus (km)

Ja saadud o_i (%) lahutatakse ettevõtjast liikme põllumajandusmaa osa (kui tal on ka põllumajandusmaad) ning saadud % korrutatakse läbi ühiseesvoolu investeringuobjekti taotletud toetuse maksumusega ja saadakse ettevõtjast liikme vähese tähtsusega abi summa ühiseesvoolu korral. Sama arvestus tuleb teha ka teenindava tee investeringuobjekti puhul.

Mitme investeringuobjekti korral vähese tähtsusega abi suurused liidetakse ja saadakse kogu vähese tähtsusega abi summa ettevõtjast liikme kohta, mis kantakse vähese abi registrisse.

Määruse § 3 sätestab, kes saab olla toetuse taotleja.

Määruse § 3 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda:

- 1) ettevõtja äriseadustiku § 1 tähenduses, kelle müügitulust moodustas omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu kas koos või eraldi mõlemal taotlemise aastale vahetult eelnenud kahel majandusaastal enam kui 50% kogu müügitulust. Äriseadustiku tähenduses loetakse ettevõtjaks füüsilisest isikust ettevõtja ja äriseadustikus sätestatud äriühing (so täisühing, usaldusühing, osäühing, aktsiaselts ja tulundusühistu). Üheks sihtgrupiks on põllumajandustootmisega tegelevad isikud. Põllumajandustooted ja nende töötlemisel saadud tooted on ELi toimimise lepingu I lisas nimetatud tooted;
- 2) ettevõtja äriseadustiku § 1 tähenduses, kes omab metsamaad (edaspidi *erametsaomanik*). Metsamaaks käesoleva määruse tähenduses on metsaseaduse § 3 lõike 2 punktis 1 nimetatud metsamaa kõlvikut sisaldav maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasi;
- 3) metsaühistu metsaseaduse § 10 lõike 5 tähenduses, kui tema investeringuobjektiga seotud tegevus, millele ta toetust taotleb, vastab põhikirjalisele tegevusele. Metsa majandamise tegevuste hulka loetakse ka metsamulla veerežiimi reguleerimine;
- 4) mittetulundusühing, kes vastab maaparandusseaduses sätestatud maaparandusühistu nõuetele ning tema tegevus, mille kohta ta toetust taotleb, vastab põhikirjalisele eesmärgile. Maaparandusühistu võib toetust taotleda maaparanduslike investeringuobjektide kohta, mis asuvad maaparandusühistu tegevuspiirkonnas;

- 5) mittetulundusühing, kaasa arvatud mittetulunduslik metsaühistu ja maaparandusühistu, kelle üheks põhikirjaliseks eesmärgiks on tee hoid ning kui tee ja selle alune maa on mittetulundusühingu liikme omandis.

Punktides 3–5 nimetatud mittetulundusühing või tulunduslik metsaühistu võib taotleda toetust ainult juhul, kui kinnisasja või juurdepääsutee omanik mittetulundusühingu või metsaühistu liikmena kinnitab oma nõusolekut toetuse taotlemise ja sellega kaasnevate kohustuste võtmise kohta ja annab teavet § 2 toodud abi ja selle nõuetele vastavuse kohta. Lisas 1 toodud vormikohane kinnituskiri esitatakse PRIA-le. Samas tuleb mittetulundusühingul või ühistul toetuse taotlemisel arvestada, et mittetulundusühingu või metsaühistu ja tema liikme omavahelised õiguslikud suhted peaksid olema eraldi reguleeritud kas käsunduslepingu või muu sarnase õigussuhte alusel, milles sätestatakse toetuse võtmisega kaasnevad poolte õigused ja kohustused, sealhulgas rahalised kohustused omafinantseeringu tasumisel.

Määruse §-s 4 on sätestatud nõuded toetuse taotlejale.

Määruse § 4 lõikes 1 punkt 1 kehtestab piirangud toetuse taotlemisele, kui samas asukohas on sama investeringuobjekti kohta toetust saadud riigieelarvelistest, EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi. Sätte eesmärk on vältida investeringuobjekti topeltrahastamist läbi erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347/549 20.12.2013, lk 549-647) artikli 30 kohaselt EAFRD-st rahastatavaid kulusid ei tohi katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Määruse § 4 lõikes 1 punkt 2 sätestab, kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või on saanud muud tagastamatut riigiabi, mis on kuulunud tagasimaksmisele või tagastatavat riigiabi, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkus.

Määruse § 4 lõikes 1 punkti 3 kohaselt ei tohi taotlejal olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg möödunud, tasutud ettenähtud summas. ELÜPS-i § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamise nõuetele. PRIA-l on õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise aja ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saaja riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Määruse § 4 lõikes 1 punkti 4 kohaselt ei tohi taotleja suhtes olla algatatud likvideerimismenetlust ega välja kuulutatud pankrotti. Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Samuti kontrollib PRIA taotleja või toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud

likvideerimismenetluse või väljakuulutatud pankroti teate olemasolu Eesti Vabariigi ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Määruse § 4 lõikes 1 punktis 5 on sätestatud majandusaasta minimaalne pikkus, mis on vajalik toetuse taotlemisel taotlejatele võrdsete tingimuste tagamiseks. Eestis on majandusaasta üldjuhul 12 kuu pikkune, kuid erandjuhtudel võib see olla pikem ja lühem. Lühem saab majandusaasta olla näiteks olukorras, kus ettevõtja muudab oma majandusaasta alguse ja lõpu aega. Toetuse taotlemisel võib taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta olla pikem kui 12 kuud, kuid mitte lühem.

Määruse § 4 lõikes 1 punktis 6 sätestab äriühingust taotlejale kohustuse, et ta on esitanud taotlemisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded äriregistrisse. Kohustuse eesmärgiks on tagada taotluste menetlemisel kasutatavate majandusnäitajate ja äriregistris oleva ettevõtte majandusnäitajata samasus. Kassapõhist raamatupidamist pidava FIE puhul vaadatakse majandusnäitajaid tuludeklaratsiooni vormi E alusel ja deklaratsioon peab kajastama tema tegevust vähemalt 12 kuu jooksul.

Määruse § 4 lõikes 1 punktis 7 on sätestatud, et kui taotleja on mittetulundusühing, mis on asutatud tähtajaliselt, ei või tähtaeg olla lühem kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Määruse § 4 lõikes 1 punkti 8 kohaselt võib toetust taotleda, kui kinnisasja või juurdepääsutee omanik mittetulundusühingu või metsaühistu liikmena kinnitab oma nõusolekut toetuse taotlemise ja sellega kaasnevate kohustuste võtmise kohta. Samuti kinnitab ettevõtjast liige metsanduslike tegevuste korral, et ta vastab riigiabi ja vähese tähtsusega abi sätestatud tingimustele.

Määruse § 4 lõike 2 kohaselt võib põllumajandusega tegelev ettevõtja toetust taotleda:

- 1) reguleeriva võrguga seotud tegevuste kohta, kui reguleeriv võrk paikneb põllumajandusmaal, mis on taotleja omandis või kasutab mida taotleja kasutab muul õiguslikul alusel;
- 2) reguleeriva võrguga seotud tegevuste kohta, kui reguleeriv võrk paikneb metsamaal, mida taotleja omab;
- 3) § 5 lõike 2 punktides 2-6 nimetatud investeeringuobjektide korral, kui selle alune maa on taotleja omandis või taotleja kasutab seda muul õiguslikul alusel;
- 4) Kui isik taotleb toetust juurdepääsutee ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks, siis peab selle investeeringuobjekti alune maa ning juurdepääsutee, mis on juurdepääsuks maatulundusmaa sihtotstarbega põllumajandusmaale või põllumajanduslikule tootmishoonele, kuuluma ettevõtja omandisse või ta peab kasutama neid muul õiguslikul alusel
- 5) juurdepääsutee ehitamiseks või rekonstrueerimiseks metsamaal, kui teealune maa kuulub taotleja omandisse või taotleja kasutab seda muul õiguslikul alusel ning juurdepääsutee on juurdepääsuks taotleja omandis olevale erametsamaale.

Muul õiguslikul alusel kasutamiseks loetakse kinnisasja kasutamist kasutusvalduse või võlaõiguslepingu või juurdepääsutee aluse maa puhul ka muu asjaõiguse alusel vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ning tingimusel, et kinnisasja omanik on andnud selleks kirjaliku nõusoleku.

Määruse § 4 lõike 3 kohaselt on põllumajandusmaa käesoleva määruse tähenduses katastri haritava maa või loodusliku rohumaa või mõlema nimetatud maa kõlvikut sisaldav maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasi või selle osa. Nimetatud mõiste aluseks on Vabariigi Valitsuse 23. oktoobri 2008. a määruse “Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise kord” § 7 lõikest 4 tulenev maatulundusmaa sihtotstarbega maa määratlus. Selle järgi arvatakse maatulundusmaa sihtotstarbega maa koosseisu lisaks haritavale maale, looduslikule rohumaale ka need maa-alad, mida ei kasutata põllumajandussaaduste tootmiseks või metsa kasvatamiseks, kuid millele ei määrata muud sihtotstarvet, kuna nendel on metsa- või põllumajanduslik potentsiaal.

Määruse § 4 lõige 4 kohaselt võib erametsaomanikust ettevõtja maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu ehitamiseks, rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks toetust taotleda, kui ta omab maatulundusmaa sihtotstarbega metsamaad metsaseaduse § 3 lõike 2 punkti 1 tähenduses (edaspidi *metsamaa*). Teiste maaparanduslike investeeringuobjektide ehitamiseks, rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks ning juurdepääsutee investeeringuobjekti ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks erametsamaale peab investeeringuobjekti alune maa olema taotleja omandis või taotleja kasutab seda muul õiguslikul alusel ja juurdepääsutee, mis on juurdepääsuks erametsamaale, on taotleja omandis.

Määruse § 4 lõike 5 kohaselt loetakse muul õiguslikul aluseks kasutamiseks kinnisasja kasutamist kasutusvalduse või võlaõigusliku lepingu alusel. Juurdepääsuteede investeeringuobjektide puhul loetakse muul õiguslikul alusel kasutamiseks juurdepääsutee aluse maa puhul ka muu asjaõiguse alusel. Muul õiguslikul alusel kasutamise pikkus peab olema vähemalt viis aastat PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ja kinnisasja omanik on andnud selleks kirjaliku nõusoleku.

Määruse § 4 lõike 6 kohaselt ei tohi taotleja toetatava investeeringu tegemist alustada varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval, välja arvatud § 5 lõike 3 punktis 1 nimetatud ettevalmistava töö korral, mille puhul töö tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui 2014. aasta 1. jaanuaril.

Määruse §-s 5 sätestatakse tegevused, mille kohta võib toetust taotleda. Toetust võib taotleda lõigetes 2 ja 3 nimetatud investeeringuobjektide kohta määruse § 5 lõikes 1 nimetatud tegevuste puhul. Toetatavateks põhitegevusteks on kavandatud:

- 1) maaparanduslikud tegevused –kuivendussüsteemi ja kuuluva hoone püstitamine või rajatise rajamine, nende rekonstrueerimine või uuendamine);
- 2) juurdepääsu tagamine – põllumajandus- ja erametsamaale, põllumajanduslikule tootmishoonele ja erametsa tarbeks tuletõrjetööri veevõtukohale juurdepääsutee ehitamine või rekonstrueerimine.

Punktides 1 ja 2 nimetatud tegevused on toetatavad, kui töid tehakse maaparandusseaduse alusel kehtestatud põllumajandusministri 17. veebruari 2005. a määruses nr 18 “Maaparandussüsteemi projekteerimismid” (edaspidi *maaparandussüsteemi projekteerimismid*) ja põllumajandusministri 21. juuli 2005. a määruses nr 82 “Maaparandussüsteemi ehitusprojekti sisu- ja vorminõuded”

(edaspidi *maaparandussüsteemi ehitusprojekti sisu- ja vorminõuded*) sätestatud nõuetele vastavalt.

Määruse § 5 lõikes 4 on sätestatud, et toetatava tegevuse osaks võivad olla ka kavandatava tegevusega seotud ettevalmistavad tööd, mille hulka arvatakse asjakohased projekteerimis- ja uurimistööd, maaparandussüsteemi uuendustööde korral uuendustööde kava, keskkonnamõju hindamisega seotud tegevused, kui seda on ehitusloa andja projekteerimistingimustes ette näinud, ehitusgeoloogiline ja geodeetiline töö, (edaspidi *ettevalmistav töö*). Ettevalmistavad tööd peavad olema tehtud ja nende kohta peab olema arve väljastatud enne, kui taotleja esitab taotluse toetuse taotlemiseks. Arve ettevalmistavate tööde kohta esitatakse koos taotlusega. Ettevalmistavate tööde eest võib olla tasutud enne toetuse taotlemist. Samuti toetatakse maaparandussüsteemi ehitamisele ja rekonstrueerimisele maaparandusseaduse alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve (edaspidi *omanikujärelevalve*) tegemist.

Toetatava tegevuse osaks võib olla ka ehitusprojekti ekspertiisi tegemine, nimetatud tegevus on vajalik, kui see on ette nähtud maaparandussüsteemi projekteerimistingimustes või kui seda nõuab projekti kooskõlastaja ning selle tegemisega seotud kulud kannab ehitusprojekti tellija. Uuendustööde kava koostamist käsitletakse eraldi ettevalmistava töö osana. Uuendustööde kava koostatakse Põllumajandusameti (edaspidi *PMA*) juhendi "Maaparandussüsteemi uuendustööde kava koostamine" järgi, mis on saadaval PMA veebilehel.

Määruse § 5 lõige 5 sätestab, et kavandatav tegevus on vastavuses veepoliitika raamdirektiiviga ja arvestatakse kavandatava tegevuse võimalike kumulatiivsete mõjudega, et tegevuse elluviimise tulemusena ei halvene veekogu seisund vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1–73) artikli 4 (7) nõuetele. Tuleb võtta tarvitusele kõik vajalikud meetmed leevendamaks kahjulikku mõju veekogude seisundile. Veepoliitika raamdirektiivis kehtestatud tegevusraamistik hõlmab kõiki teisi veealaseid direktiive ning seab veekaitse põhieesmärgiks kõikide vete (pinnavee, sh rannikuvee, ja põhjavee) hea seisundi saavutamise. Kavandatava toetusega taotletav tegevus peab toetama veepoliitika raamdirektiivi eesmärkide täitmist - pinna- ja põhjavee seisund ei tohi halvendada. Selle eesmärgi saavutamiseks peavad kõik riigid rakendama valgalapõhise veemajanduse põhimõtteid ja koostama igale vesikonnale veemajanduskavad. Eestis on moodustatud kolm veemajanduskavade koostamisel aluseks olevat veemajanduse korraldamise põhiüksust ehk vesikonda: Ida-Eesti vesikond, Lääne-Eesti vesikond ning Koiva vesikond. Vastavalt maaparandusseaduse § 52 lõikele 1 peab vesikonna maaparandushoiukava olema kooskõlas veeseaduse alusel koostatava asjaomase veemajanduskavaga. Maaparandushoiukavad ja veemajanduskavad käsitlevad mõlemad veemajanduse probleeme ja maaparandushoiukava on kooskõlas veemajanduskavaga, sest põllu- ja metsamaal on üheks koormust vähendavaks meetmeks ka kuivenduskraavide kaudu veekogudesse jõudva toitainekoormuse ohjamine. Veemajanduskavadega kehtestatakse, maaparandussüsteemide ja nendel paiknevate keskkonnarajatiste hoiutööde vajalikkus ning eesvooludel kavandatavate keskkonnameetmete rakendamise vajadus. PMA peab hindama iga kuivenduseprojekti vastavust asjaomase veemajanduskava ja

maaparandushoiukavaga, et oleks täidetud veekaitse põhieesmärk kõikide vete hea seisundi saavutamine.

Samuti on lõikes 6 sätestatud tegevused, mida ei toetata, näiteks maaparandussüsteemi eesvoolu ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine, kui nimetatud eesvool on üksnes riigimetsamaal paikneva maaparandussüsteemi või selle osa eesvool. Samuti ei ole abikõlblikud tegevused riigimetsamaal paikneva maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu või keskkonnakaitserajatise ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine ning maaparandussüsteemi teenindustee ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine, kui nimetatud tee teenindab ainult riigimetsamaal paiknevat maaparandussüsteemi või selle osa.

Määruse §-s 6 sätestatakse nõuded maaparanduslike tegevuste kohta.

Nõuete sätestamisel on lähtutud eesmärgist soodustada olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimist ja uuendamist. Uue maaparandussüsteemi ehitamist toetatakse ainult juhul, kui see ehitatakse viljakale põllumajandusmaale, kus sügavate turvasmuldade osakaal ei ületa 30%. Erametsamaale uue maaparandussüsteemi rajamist toetatakse siis, kui sügavate turvasmuldade osakaal ei ületa 30% ning metsmaa ei ole hoiu- või kaitsealal või püsielupaigas. Maaparandussüsteemide rajamisel tagatakse vajalik keskkonnakaitse projekteerimistingimuste andmisega, arvestades looduskaitseadusest, veeseadusest ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest tulenevate nõuetega. Maaparandusseaduse kohaselt tuleb maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks või ehitamiseks taotleda projekteerimistingimused ja ehitusluba. Projekteerimistingimusi ei väljastata, kui kavandatav süsteem on ohtlik keskkonnale. Projekteerimistingimuste andja tuvastab toetatava tegevuse võimaliku mõju kaitstavatele loodusobjektidele, kasutades internetipõhist Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS), kus on kaitstava loodusobjekti aktuaalsed asukoha andmed ja objektiga seotud õigusaktid. Koostöös Keskkonnaametiga teeb projekteerimistingimuste andja otsuse keskkonnamõjude hindamise või Keskkonnaameti kooskõlastuse vajalikkuse kohta. Keskkonnamõju hinnatakse, kui kavandatav tegevus toob kaasa eeldatavalt olulise keskkonnamõju või kui tegevus võib eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Natura 2000 aladel negatiivse mõju vältimiseks peavad elluviidavad tegevused olema kooskõlas vastavate kaitse-eeskirjadega.

Määruse § 6 lõike 2 kohaselt on uuendustööde kvaliteedi parandamiseks määruses sätestatud nõue, et uuendustöid võib teha ettevõtja, kes on esitanud majandustegevusteate maaparandusehituse alal tegutsemise kohta. Samuti on taotlejale sätestatud kohustus tagada uuendustööde päeviku täitmine, milles peab kajastuma töö kirjeldus, tehtud tööde maht ja tegemise aeg ning kohustus teatada vähemalt kolm tööpäeva enne uuendustööde tegemise algust töö tegemise aeg ja koht PMA-le. Uuendustööde kava ja uuendustööde mahtude kokkuvõtte koostab ettevõtja, kes on esitanud majandustegevusteate maaparandussüsteemi projekteerimise maaparandus ekspertiisi alal tegutsemise kohta või selle on koostanud spetsialist (edaspidi *projekteerija*), kellel on maaparandusalane kõrg-, keskeri- või kutsekeskharidus ja maaparandusalal vähemalt viieaastane töökogemus.

Toetust võib taotleda maaparandussüsteemi hoone või rajatise ehitamiseks, kui nimetatud hoone ja rajatis kuulub maaparandussüsteemi või selle osa koosseisu, mille reguleeriv võrk vastab lõikes 1 sätestatud nõuetele. Kui taotletakse toetust

maaparandussüsteemi hoone või rajatise rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks, siis nimetatud hoone ja rajatis peab kuuluma maaparandussüsteemi. Täiendavaid nõudeid maaparandussüsteemi reguleerivale võrgule ei kehtestada, sest lähtutakse eesmärgist aidata kaasa olemasolevate maaparandussüsteemide korrastamisele.

Määruse §-s 7 sätestatakse nõuded juurdepääsuteede kohta.

Maapiirkonnas maakasutuse otstarbekamaks muutmise eesmärgil on kavandatud toetada nende erateede ehitamist ja rekonstrueerimist, mis on juurdepääsuks põllumajandusmaale, erametsamaale, põllumajanduslikule tootmishoonele. Erateed ei tohi olla määratud avalikuks kasutamiseks. Nimetatud põllumajandusmaana käsitletakse maatulundusmaa koosseisu kuuluvat haritavat maad ja looduslikku rohumaad. See metsamaa, kus taotletav investeeringuobjekt paikneb, peab olema kõlvikuna kantud maakatastrisse. Tööde tegemise alustamisest teatamine on vajalik ehitusjärelvalve läbiviimiseks.

Erateede ehitamis- ja rekonstrueerimistööd teeb ettevõtja, kes on esitanud majandustegevuseteate maaparandusehituse alal või ehitusloakohustusliku ehitise ehitamise alal tegutsemise kohta.

Määruse §-s 8 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumuse moodustavad investeeringuobjekti tegevuse käibemaksuta maksumus, abikõlbliku investeeringuobjekti tähistamiseks vajaliku sümbolika käibemaksuta maksumus, investeeringuobjektiga seotud ettevalmistavad tööd kuni 10% investeeringuobjekti käibemaksuta maksumusest ning ehitamise ja rekonstrueerimise korral omanikujärelvalve tegemine kuni 3% investeeringuobjekti käibemaksuta maksumusest.

Käibemaks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469) artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt abikõlblik üksnes siis, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi nõutav. Kavandatava tegevuse maksumus peab olema mõistlik, põhjendatud, selge, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekas ja vajalik tegevuse eesmärgi saavutamiseks. Taotleja peab tagama toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise.

Määruse §-s 9 sätestatakse mitteabikõlblikud kulud.

Abikõlblikud ei ole kulud, mis ei vasta EL-i õigusaktides sätestatud tingimustele, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikliga 45 ja komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17) artikliga 13 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega.

Mitteabikõlblikud on maa ostmisele tehtud kulutused, liisingumaksud, mitmesugused tegevuskulud, näiteks kulutused juriidilise konsultatsiooni eest või toreduslikud kulud tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 63 tähenduses. Mitteabikõlblik kulu on ka taotleja enda ja tema töötaja või tema liikme tehtud töö.

Määruse §-s 10 sätestatakse nõuded investeringuobjekti hinnapakumuse kohta. Komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124), artikli 48 lõike 2 punkti e kohaselt hinnatakse rahastamiskõlblikke kulusid asjakohase hindamissüsteemi abil, kasutades näiteks võrdluskulusid, eri pakkumiste võrdlemist või hindamiskomiteed.

Taotleja peab olema saanud vähemalt kolm investeringuobjekti hinnapakumust koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutavad tehnilisele spetsifikatsioonile, kui investeringuobjekti käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot.

Väljavalitud investeringuobjekti hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse ja investeringuobjekti eest tasutava hinnaga. Kui taotleja ei ole valinud odavaimat hinnapakumust, peab ta tehtud valikut põhjendama. Investeringuobjekti hinnapakumusel peab iga tegevuse ja investeringuobjekti hind olema eraldi välja toodud. Hinnapakkuja ega hinnapakkuja osanik, aktsionär, juhtorgani liige või ühistu liige ei tohi omada osalust teise hinnapakkuja äriühingus ega kuuluda teise hinnapakkuja juhatusse või nõukokku. Samuti ei tohi hinnapakkujad olla omavahel seotud. Nimetatud piirangutega püütakse vältida taotleja ja hinnapakkuja ning hinnapakkujate omavahelisest seotusest tingitud kokkuleppetehinguid ja sellest tulenevat ebatervet konkurentsikeskkonda.

Arvestades maaparandussüsteemide suurt rahalist maksumust ja sellega kaasnevate kulutuste suurt mahtu, on PRIA-l võimalik vajaduse korral taotluses esitatud ehitustegevuse kulude üle parema kontrolli tegemiseks kaasata eksperte.

Toetatavate tegevuste puhul on oluline, et kavandatavad kulud oleksid mõistlikud ning võrreldavad väljakujunenud turuhindadega. Taotleja peab olema saanud vähemalt ühe investeringuobjekti hinnapakumuse, kui investeringuobjekti käibemaksuta maksumus on alla 5000 euro. Kuna iga investeringuobjekti puhul on võimalik mitu erinevat tegevust, näiteks maaparanduses on kolm tegevust – ehitamine, rekonstrueerimine või uuendamine –, siis hinnapakumuse peab olema võetud iga tegevuse ja investeringuobjekti kohta eraldi.

Hinnapakumuse peab olema võetud eraldi ka ettevalmistatavate tööde ja omanikujärelevalve tegemise kohta. Kuna maaparandussüsteemi projekteerimis-, ehitus-, rekonstrueerimis- ja uuendustööd ning omanikujärelevalvet võivad teha asjakohast majandustegevusteate esitanud ettevõtjad, siis on põhjendatud, et ka hinnapakumust võib teha vastava majandustegevusteate esitanud ettevõtja. Maaparandussüsteemi uuendustööde tegemise ning juurdepääsutee projekteerimis-, ehitus- ja rekonstrueerimistööde kõik kolm hinnapakkujat peavad vastama määruses nende tööde tegijatele sätestatud nõuetele.

Määruse §-s 11 sätestatakse toetuse maksimaalsed määrad ning toetuse maksimaalsed suurused taotlusvooru ja programmiperioodi kohta kokku.

Määruse § 11 lõikes 1 on sätestatud toetuse maksimaalsed määrad maaparanduslikele tegevustele, v.a teenindava tee investeringuobjektile (selle toetusmäär on kehtestatud

lõikes 2 ja 3). Suurema toetuse määraga (90%) toetatakse avalikes huvides tehtavaid investeeringuid, so keskkonnakaitserajatiste rajamine ja maaparandussüsteemide eesvoolude korrastamine. Kuni 80% antakse toetust kuivendussüsteemi koosseisu kuuluva rajatise või hoone ehitamise ja rekonstrueerimise korral.

Erinevate toetusmäärade kehtestamisel pööratakse peatähelepanu olemasolevate kuivendussüsteemide toimimisvõime tagamisele, eesvoolude korrastamisele, mis on paljude maaomanike huvides ning nende keskkonnasäästlikkusele. Eeltoodust tulenevalt on uue kuivendussüsteemi või reguleeriva äravooluga drenaažisüsteemi või selle osa ehitamise abimäär abikõlblikust maksumusest kuni 50%.

Määruse § 11 lõikes 2 on sätestatud maaparandussüsteemi teenindava tee ja juurdepääsutee põllumajandusmaale või põllumajanduslikule tootmishoonele ja selle koosseisu kuuluva rajatise ehitamise ja rekonstrueerimise toetusmäärad. Toetusmäär on kuni 75% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, kui tee paikneb mitme omaniku kinnisasjadel. Kui tee paikneb ühel kinnisasjal või sama omaniku mitmel kinnisasjal, siis on toetuse määraks 40% tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Määruse § 11 lõike 3 kohaselt on sätestatud eratee ja selle koosseisu kuuluva rajatise § 5 lõike 1 punktis 1 metsamaal paikneva teenindava tee ja punktis 2 nimetatud metsamaale juurdepääsutee ja selle koosseisu kuuluva rajatise ehitamise ja rekonstrueerimise toetusmäär. Toetusmäär tuleneb arengukavas nimetatud määrast. Kui tegemist on vähese tähtsusega abiga siis võib abi osakaal võib olla kuni 100%, kuid arengukavas on kehtestatud maksimaalne piirmäär teede investeeringuobjektidele, mis võimaldab teede investeeringuobjektidele toetust anda kuni 75% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Määruse § 11 lõikes 4 on sätestatud, et kui toetust taotletakse investeeringuobjektide kohta, mille kohta on lõigetes 1–3 sätestatud erinevad toetuse määrad, arvestatakse toetuse määr ettevalmistava töö ja omanikujärelevalve tegemise puhul vastavalt sellele investeeringuobjektile, mille kohta on ette nähtud väikseim toetuse määr. Näiteks, kui maaparandusühistu taotleb toetust reguleeriva võrgu ehitamiseks (toetuse määr 50%) ja eesvoolu uuendamiseks (toetuse määr 90%), siis ettevalmistava töö ja omanikujärelevalve toetuse määr on 50%.

Määruse § 11 lõikes 5 on sätestatud toetuse maksimaalse suuruse piirangud. Lõike 1 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta taotlusvooru kohta 260 000 eurot (§ 2 lõikes 2 nimetatud vähese tähtsusega abi saaja puhul 200 000 eurot) ja 520 000 eurot arengukava programmiperioodil kokku. Arengukava programmiperioodiks on aastad 2014–2020. Lõigetes 2 ja 3 toodud tegevuste puhul (teede investeeringuobjektide puhul) on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta taotlusvooru kohta 30 000 eurot ja 60 000 eurot programmiperioodil kokku. Kõigi tegevuste kohta kokku on võimalik toetust taotleda taotlusvooru kohta 290 000 eurot ja kogu programmiperioodil 580 000 eurot.

Määruse § 11 lõigetes 6–8 sätestatakse vähese abi suuruse korral maksimaalsuurused. Kõigi vähese tähtsusega antava abi summa ettevõtja ja metsaühistu ettevõtjast liikme kohta ei või ületada kokku 200 000 eurot jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul. Taotleja peab kontrollima enda vähese tähtsusega abi andmeid. Taotleja esitab PRIAle kokkuvõtte ettevõtjatest või metsaühistu ettevõtjatest liikmetest, kui on vähese tähtsusega abi saajaid ning PRIA

kontrollib, et vähese tähtsusega abi piirmäär poleks ületatud ja kannab andmed riigiabi registrisse. Lõikes 7 käsitletakse horisontaalse vähese tähtsusega abi (komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013) kumuleerumist komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 kohase vähese tähtsusega abiga. Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 artikli 2 lõike 7 kohaselt võib määruse kohast vähese tähtsusega abi kumuleerida muu vähese tähtsusega abi määruse kohase abiga kuni ülemmäärani 500 000 eurot. See tähendab, et abi andja peab komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 kohase vähese tähtsusega abi (200 000 eurot) andmisel kontrollima lisaks 200 000 euro piirmäärale ka seda, kas abi taotleja ei ole saanud vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 alusel. Näiteks, kui taotleja on viimase kolme majandusaasta jooksul saanud komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 alusel abi 500 000 eurot, siis talle komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 alusel enam vähese tähtsusega abi anda ei saa. Suure tõenäosusega ei hakka määruse § 2 lõikes 2 nimetatud isik osutama komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 kohaseid üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, kuid vähese tähtsusega abi andmiseks peab PRIA kontrollima, kas taotlejale on antud ka vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 tähenduses.

Lisaks tuleb ka arvestada, et üldise, põllumajandusliku ja kalamajandusliku vähese tähtsusega abi summad ei tohi kokku ületada 200 000 eurot kolmeks majandusaastaks. Euroopa Komisjon on kehtestanud vähese tähtsusega abi määruised põllumajandustoodete esmatootjatele (määrus (EL) nr 1408/2013, määr 15 000 €), kalandussektorile (määrus (EL) nr 717/2014, määr 30 000 €) ning muudes sektorites (määrus (EL) nr 1407/2013, määr 200 000 €). Kui ettevõtja tegutseb kõikides nimetatud sektorites, ei tohi ta saada vähese tähtsusega abi 15 000 + 30 000 + 200 000 €, vaid kokku kuni 200 000 €. Nimetatud kumuleerumiseegleid on arvesse võetud ka riigiabi ja vähese tähtsusega abi registris, mis tähendab, et sealt nähtub, millist liiki ja kui palju vähese tähtsusega abi on ettevõtjale antud.

Määruse §-s 12 sätestatakse taotluse esitamise tähtaeg. Taotleja esitab toetuse saamiseks kirjalikult paberil või elektrooniliselt selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le avalduse ning selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi koos *taotlus*). Dokumendid tuleb esitada originaaldokumentidena, kui määruises ei ole ette nähtud ära kirjade esitamist. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 115 kohaselt peab taotleja esitama nõuetekohasuse tõendamiseks taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja.

Taotleja koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse, maksetaotluse, enne kulutuste tegemist rahastatud tegevuse tõendamise teatise, osutatud teenuse või tehtud töö üleandmis-vastuvõtmise akti. Esitatavad dokumendid peavad tõendama taotleja ja kavandatavate investeeringute vastavust määrus tingimustele ning võimaldama koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks. Taotleja võib esitada ettenähtud tähtajal ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht tegevust ja investeeringuobjekti. Taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide esitamise tähtaja kuulutab välja PRIA, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded.

Lõigetes 5–7 sätestatakse, et kui toetust taotletakse maaparandussüsteemi investeeringuobjektile, esitab taotleja enne toetuse taotlemist hiljemalt 20. septembriks PMA-le kooskõlastamiseks maaparanduslike tegevuste nõuetele vastavuse kinnituslehe (edaspidi *kinnitusleht*). Kui taotleja taotleb toetust maaparandussüsteemi uuendamiseks, tuleb PMA-le esitada kooskõlastamiseks

samaks tähtpäevaks maaparandussüsteemi uuendustööde kava ja maaparandussüsteemi uuendustööde mahtude kokkuvõtte. PMA kooskõlastab kinnituslehe ja uuendustööde kava ja uuendustööde mahtude kokkuvõtte kümne tööpäeva jooksul arvates nende saamisest ja nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide saamisest. Kui taotletakse toetust maaparandussüsteemi ehitamiseks või rekonstrueerimiseks tuleb taotlejal enne toetuse taotlemist hiljemalt 1. septembriks PMA-le esitada taotlus ehitusloa saamiseks. Tähtaegade määramine on vajalik, et dokumentide menetlusaeg jääks 10 tööpäeva piiresse ja vältida taotluste kuhjumist taotluse vastuvõtu viimastel päevadel.

Lõikes 5 sätestatakse, et kui toetust taotletakse § 6 lõike 2 punktis 4 nimetatud juurdepääsutee tegevuste kohta, siis esitab taotleja enne toetuse taotlemist hiljemalt 20. septembriks PMA-le kooskõlastamiseks tee ehitusprojekti, mis on koostatud maaparandussüsteemi projekteerimismäärustes maaparandussüsteemi teenindavale teele sätestatud nõuete kohaselt.

Määruse §-s 13 ja 14 on sätestatud nõuded taotluse osaks olevale avaldusele ja dokumentidele. Avaldus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määras tingimuste täitmise ja seireks vajalikke andmeid. Avalduses esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. ELÜPS-i § 79 lõike 4 punkti 3 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui taotluses on esitatud valeandmeid või kui taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Toetuse taotlemiseks vajalikud nõuetekohasust tõendavad dokumendid, mille abil tõendatakse taotleja ja taotluse vastavust määras tingimustele on järgmised:

1) eraldi on välja toodud, millised dokumendid peab esitama FIE, kes peab raamatupidamise seaduse kohaselt tekkepõhist raamatupidamise arvestust. Äriühingute puhul kontrollib PRIA taotleja majandustegevuse vastavust määras tingimustele äriregistri abil. Kassapõhiste FIE-de vastavust kontrollitakse tuludeklaratsiooni vormi E alusel, mille andmed saab PRIA Maksu- ja Tolliametist. Taotleja esitab ära kirja mittetulundusühingu või metsaühingu üldkoosoleku protokollist. Protokoll kantakse muuhulgas üldkoosoleku toimumise aeg ja koht; üldkoosoleku päevakord; hääletustulemused ja vastuvõetud otsused; sealhulgas otsus taotleda arengukava raames toetust. Protokoll lahutamatuks lisaks on üldkoosolekust osavõtnute nimekiri koos osavõtnu allkirjaga;

2) kavandatava investeeringuobjekti nõuetekohasust tõendavad dokumendid nagu hinnapakumuste võrdlustabel, asukohaskeem, omandiõigust tõendavad dokumendid, maaparandussüsteemi plaan jms.

Määruse §-des 15 ja 16 sätestatakse taotluse vastuvõtmise ning taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimise tingimused. PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, vastuvõetud taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPSis, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele. Vähese tähtsusega abi andmisel kontrollitakse ka abisaajale (st nii taotlejale kui taotleja ettevõtjast liikme) vähese tähtsuse abi limiiti. Kui kõigi taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarvet üle 30 protsendi, kontrollib PRIA taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele pärast taotluste hindamist. Nõuetele vastavust kontrollitakse üksnes nende taotluste puhul, mis

kuuluksid rahuldamisele hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestuse kohaselt.

ELÜPSi § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse maaelu arengu toetuse nõuetele vastavad taotlused toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. ELÜPSi § 77 lõike 4 kohaselt toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlakstegemist.

ELÜPSi seletuskirjas on § 77 lõige 4 erandi tegemise asjaolusid selgitatud järgmiselt: Lõike 4 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes ette näha, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist. Lõike 4 kohaselt kontrollitakse sellisel juhul pärast taotluste paremusjärjestuse koostamist vähemalt nende taotluste nõuetele vastavust, mis kuuluksid paremusjärjestuse kohaselt rahuldamisele. Taotlusi võib hinnata enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist vaid siis, kui taotlusi on esitatud tunduvalt rohkem kui toetuse eelarve võimaldab taotlusi rahuldada. See põhineb Euroopa Komisjoni juhendmaterjali „*Draft Guidelines on Eligibility Conditions and Selection Criteria for the Programming Period 2014–2020*” punktil 5.5.

ELÜPSi § 79 lõike 4 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus ka siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et ta ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumide alusel või kui taotluses on esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

PRIA on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes (sh hoones, kinnisasjal). PRIA on õigus kaasata ka eksperte, et hindamisel oleks võimalik kahtluse korral küsida asjatundjalt täiendavat informatsiooni ning hinnangut toetusraha sihipärase kasutamise osas.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, nende seosed samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik määruses sätestatud nõuded.

Määruse §-s 17 sätestatakse taotluse hindamise ja taotluse paremusjärjestuse koostamise. PRIA hindab esitatud taotlusi lisa 4 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel sihtgruppide kaupa.

Taotluste paremusjärjestus koostatakse eraldi taotlejate sihtgruppide kohta:

- 1) maaparandusühistu, mittetulundusliku metsaühistu ja mittetulundusühingu taotlused on **mittetulundusühingu sihtgrupi** taotlused. Nende taotlusi hinnatakse lisa 4 punktis 1 toodud hindamiskriteeriumite põhjal;
- 2) põllumajandusega tegeleva ettevõtja, erametsaomaniku ning tulundusliku metsaühistu taotlused on **ettevõtja sihtgrupi** taotlused. Ettevõtja sihtgrupi taotlusi hinnatakse lisa 4 punktis 2 toodud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamistulemuste põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse ettevõtjate ja mittetulundusühingu sihtgrupi kohta eraldi. Ka taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid jaotatakse sihtgruppide vahel kaheks. Üldjuhul moodustavad ettevõtjatele taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid 30% kogu voo eelarvest ja ülejäänud 70% voo eelarvest on ette nähtud mittetulundusühingu sihtgrupi toetuse taotluste rahuldamiseks. Täpsemalt taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid määrab minister iga-aastaselt oma käskkirjaga. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Kui ühes taotlejate sihtgrupis paremusjärjestuses olevate taotluste rahuldamiseks ettenähtud eelarvehahenditest jääb osa kasutamata, võib neid kasutada teises sihtgrupis taotluste paremusjärjestuses olevate taotluste rahuldamiseks, kui nii on ministri käskkirjas sätestatud. Taotluste hindamiskriteeriumite koostamisel lähtuti arengukavas toodud üldeesmärkidest. Lähtutud on põhimõttest, et maaparandusühistud keskenduksid eelkõige ühiseesvoolude korrastamisele, mille ühistegevus mõjutab kõiki maaparandusühistu liikmed ja on enim vastavuses maaparandusühistu mõtte ja eesmärgiga. Ettevõtjate puhul keskendutakse nende maadel paiknevate kuivendussüsteemide toimimise tagamisele, mille tulemusena peaks maatulundusmaa viljelusväärtus suurenema ja maa sihtotstarbeline kasutus paranema ning millega aidatakse kaasa põllu- ja metsamajanduse ettevõtete tulemuslikkusele.

Erinevatel sihtgruppidel on ühine hindamiskriteerium „esmakordsed toetuse saajad“. Eelistatud on toetuse saajad, kes ei ole varem maaparanduse investeeringutoetust taotlenud või saanud eelmise arengukava 2007–2013 meetme 1.8 raames või on toetust saanud väikeses mahus. Eesmärgiks on kasusaajate laiem ring, et toetus jõuaks suurema sihtgrupini.

Mittetulundusühingu sihtgrupis eelistatakse ühiseesvoolu investeeringuid, mille tingis ühiseesvoolude ebarahuldav seisund ja vähene huvi nende korrastamise eelmisel programiperioodil. Eesvoolude seisundist sõltub maatulundusmaa sihtotstarbeline kasutamine ja on hädavajalik, et ühistud oma fookuse ja rahalised vahendid ühiseesvoolude korrashoidu panustavad. Samuti eelistatakse neid ühistuid, kes teevad korrapäraselt hooldustöid ja kes rajavad keskkonnakaitserajatise, mis on üheks toetuse eesmärgiks. Keskkonnakaitserajatiste mõju on suurem kui need projekteeritakse hajukoormuse leviku ohtlikele lõikudele ja hajukoormuse koondatud sissevoolukohtadele.

Ettevõtja sihtgrupis arvestatakse investeeringu ja müügitulu suhet. See hindamiskriteerium aitab kaasa põllu- ja metsamajanduse konkurentsivõime parandamise eesmärgi saavutamisele ning toetuse ergutava mõju tagamiseks on hindepunkti andmise puhul arvestatud, et kui investeering on ettevõtja jaoks suhteliselt väike (investeering moodustab väga väikese osa ettevõtja iga-aastasest müügitulust), peaks ettevõtja suutma investeeringu teha ilma toetuseta. Samuti ei soosita, kui ettevõtja soovib teha oma senise müügituluga võrreldes väga suure investeeringu, sest sellise investeeringu elluviimisega võivad talle kaasneda rahalised riskid. Samuti eelistatakse keskkonnakaitserajatiste rajamist, mis on üheks toetuse eesmärgiks. Keskkonnakaitserajatiste mõju on suurem kui need projekteeritakse hajukoormuse leviku ohtlikele lõikudele ja hajukoormuse koondatud sissevoolukohtadele. Eelistatakse neid taotlusi, kus ettevõtjad panustavad projekti enim ja omafinantseeringu osa on suurem, kui etteantud toetuse abimäärad.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks mittetulundusühingu sihtgrupi arvestuses kõrgema koondhinde saanud taotlus ning ettevõtja sihtgrupi arvestuses kõrgema koondhinde saanud taotlus. Kui juhtub, et taotluste paremusjärjestuse alusel on taotlejate taotlused saanud võrdse koondhinde, kuid kõigile toetusraha ei jätku, eelistatakse selle taotleja taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem. Kui ka see näitaja on võrdne, eelistatakse suurema omafinantseeringumääraga taotlust.

Määruse §-s 18 sätestatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise alused.

Määruse § 18 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa sihtgruppide rahastamise eelarvet, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Määruse § 18 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab sihtgruppide rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Määruse § 18 lõike 3 kohaselt on taotlus nõuetele vastav, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele.

Määruse § 18 lõike 4 kohaselt moodustab toetuse taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa vähemalt 25% maksimaalsest hindepunktide summast. Taotlust, mis nimetatud künnist ei ületa, ei rahuldata. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 79 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele. Taotlus jäetakse rahuldamata ELÜPS-i § 79 lõike 1 alusel.

Määruse § 18 lõigete 5–7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või ELÜPS-i § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse 90 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtaja viimasest päevast.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

Samuti PRIA kontrollib, kas taotlejale on antud vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) tähenduses ja teavitab taotlejat sh. tuues välja tema liikmete vähese tähtsuse abi suuruse.

Määruse §-s 19 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Määruse § 19 lõike 1 kohaselt viib toetuse saaja tegevuse ellu ja esitab tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

ELÜPS-i § 75 lõike 1 kohaselt peavad maaelu arengu toetuse abil tehtavad kulud olema mõistlikud, vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks ning vastama asjakohastes EL-i õigusaktides, arengukavas ning ELÜPS-is ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimustele, ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt peavad toetuse taotleja ja toetuse saaja järgima kulude tegemisel toetuse andmise tingimustes sätestatud nõudeid.

Määruse § 19 lõike 2 punkti 1 kohaselt on toetuse saaja kohustatud säilitama ja sihipäraselt kasutama toetuse eest soetatud investeeringuobjekti vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Lisaks on toetuse saaja kohustatud saadud toetusraha mittesihipärase kasutamise korral PRIA nõudmisel tagasi maksuma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet. ELÜPS-i § 11 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt, sealhulgas valikumenetluse korras valitud toetuse saajalt, osaliselt või täielikult tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1306/2013 ning teistes EL-i asjakohastes määrustes sätestatud alustel ja tähtaegadel.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 71 lõike 1 kohaselt peab tegevuse puhul, mis hõlmab investeerimist taristusse või tootlikku investeringut, maksuma Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidelt saadud toetuse tagasi, kui viie aasta jooksul arvates toetusesaajale lõppmakse tegemisest või vajaduse korral riigiabi eeskirjades kehtestatud aja jooksul leiab aset mõni alljärgnev sündmus:

- tootmistegevuse lõpetamine või üleviimine programmi piirkonnast välja;
- selline muutus taristu üksuse omandisuhetes, mis annab ettevõttele või avalik-õiguslikule isikule põhjendamatu eelise või
- oluline muutus toetatud tegevuse abil tehtud investeeringu iseloomus, eesmärkides või rakendustingimustes, mille tulemusena kahjustatakse investeeringu algseid eesmärke.

Määruse § 19 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja tagama toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja kulude abikõlblikkuse. Toetuse saaja ei tohi maaparandussüsteemi maa-ala sihtotstarvet ja selle põllumajandusmaa ja erametsamaa sihtotstarvet, millele juurdepääsuks tee ehitatakse või rekonstrueeritakse, muuta vähemalt viie aasta jooksul pärast PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmist. Samuti tuleb teha maaparandussüsteemi hooldustöid.

Hooldustöid ei pea tegema investeeringu tegemise aastal. On sätestatud vajalikud nõuded järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha ja investeeringuobjekti mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma. Saadud toetusraha peab PRIA nõudmisel osaliselt tagasi maksma, kui toetuse saaja on maaparandusühistu või metsaühistu, kelle liige on reguleeriva võrgu investeeringuobjekti maa-ala sihtotstarvet muutnud enne viie aasta möödumist PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates. Tagasimakstava toetuse suurus arvutatakse proportsionaalselt liikme osalusega toetatava tegevuse maksumusest. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest, esitama toetuste kasutamisega seotud seireks vajalikku teavet, hooldama investeeringuobjektina rajatud tuuletõkkeribale istutatud metsapuutaimi, järgima riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmist reguleerivatest õigusaktidest tulenevaid kohustusi ja nõudeid, kui tehakse metsanduslikke tegevusi, säilitama toetusega seotud dokumente vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. **Punkti 10** kohaselt taotleja teavitab oma liikmeid vähese tähtsusega abi suurusest. suurusest alusel, et liikmed ei ületataks lubatud vähese tähtsusega abi suurust.

Määruse § 19 lõike 3 kohaselt toetuse saajal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et toetust ei maksta ettevõtjale, kes on jätnud maksukohustused täitmata.

Määruse §-s 20 sätestatakse investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamise kord.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 60 lõike 4 kohaselt tõendatakse toetusesaajate tehtud makseid arvete ja maksmist tõendavate dokumentidega. Kui seda ei ole võimalik teha, tõendatakse maksete tegemist samaväärse juriidilise jõuga dokumentidega.

Toetuse väljamaksmise aluseks on taotleja poolt esitatud kuludeklaratsioon ning arve, kauba saamist, maksmise sooritamist ning töö tegemist või kauba üleandmist ja vastuvõtmist tõendavad dokumendid.

Määruse §-s 21 on sätestatud toetuse maksmine ja maksmisest keeldumise alused.

Toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja üksnes siis, kui toetuse saaja on tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. Otsuse toetuse maksmise kohta teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik toetuse saaja arvelduskontole kanda kahe kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast. ELÜPS-i § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel tehakse toetuse maksmisest

keeldumise otsus 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. ELÜPS-i § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. Sellisel juhul ei hüvitata toetuse saajale ka ettevalmistavale tööle ega omanikujärelevalvele tehtud kulutusi. Oluline on anda tähtaeg keeldumise otsuse tegemiseks, mitte niivõrd rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

ELÜPS-i § 80 lõike 2 kohaselt tunnistatakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;
- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või ELÜPS-is või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 64 kohaselt halduskaristust ei kohaldata, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumite, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatu jõud.

Määruse § 22 järgi võib toetuse ELÜPS-i § 82 lõike 1 punkti 2 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest maksta välja pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne.

ELÜPS-i § 82 lõike 7 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud summas;
- 4) ta on varem ELÜPS-i § 79 (maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine) või ELÜPS-i § 82 lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutas esitatud investeeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ärakirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arve ärakirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui

arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentis kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui see on käibemaksuseaduse alusel tagasinõutav, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärust ning kannab toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte).

ELÜPS-i § 82 lõikes 6 on sätestatud, et kui toetuse saaja tegevuses ilmnevad asjaolud, mis seavad kahtluse alla tema võime kasutada saadud toetust sihipäraselt ja tähtpäevaks, võib toetuse andja otsustada rahastamise väiksemas ulatuses, määrata abikõlblike kulude tegemiseks sama paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtajast lühema tähtaja või nõuda piisava tagatise esitamist. ELÜPS-i § 111 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt, sealhulgas valikumenetluse korras valitud toetuse saajalt, osaliselt või täielikult tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1306/2013 ning teistes EL-i asjakohastes määrustes sätestatud alustel ja tähtaegadel.

ELÜPS-i § 82 lõike 4 kohaselt võib saadud toetust kasutada üksnes asjakohase tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks. Nimetatud kulude eest peab olema tasutud toetuse andmise tingimustes sätestatud tähtaja jooksul, kuid hiljemalt 2023. aasta 1. juuliks.

Määruse §-s 23 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 kohaselt teeb komisjon lõppmakse vastavalt vahendite olemasolule pärast maaelu arengu programmi rakendamist käsitleva viimase iga-aastase eduaruande kättesaamist, võttes aluseks kehtiva rahastamiskava, asjaomase maaelu arengu programmi viimase rakendusaasta raamatupidamisaruanded ning vastava kontrollimise ja heakskiitmise otsuse. Nimetatud raamatupidamisaruanded esitatakse komisjonile hiljemalt kuus kuud pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud kulude rahastamiskõlblikkuse viimast kuupäeva ning need hõlmavad makseasutuse kantud kulusid kuni kulude rahastamiskõlblikkuse viimase kuupäevani. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 1. jaanuarist 2014 – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 31. detsembrini 2023. Lisaks on kulud EAFRD-st toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase abi tegelikult välja ajavahemikus 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2023. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsembri, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika

rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607), komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) ja komisjoni määrus (EL) nr 702/2014, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75).

4. Määruse mõjud

Määruse alusel antav toetus on mõeldud maatulundusmaa viljelusväärtuse suurendamisele ja sihtotstarbelise kasutuse tagamisele korrastatud kuivendussüsteemide ja juurdepääsuteede kaudu. Toetust antakse põllumajandustootjale, erametsaomanikust ettevõtjale, maaparandusühistule, metsaühistule ja mittetulundusühingule. Maaparandustöödega tagatakse maatulundusmaa sihipärane kasutamine. Meie kliimavöötmes on valdava osa põllumajandusmaa ja ca poole metsamaa sihipärane kasutamine võimalik ainult korras hoitud maaparandussüsteemide korral. Toetuse kaasabil korrastatakse maaparandussüsteeme, mis loovad eelduse põllumajandusmaa kasutamiseks ja leevendavad põllumajandustootmisele kahjulikult toimivaid ilmastikunähtusi – liigseid sademeid ja põuda. Samuti aitavad investeeringud maa taristusse kaasa ettevõtte konkurentsivõime kasvule läbi tootmistõrgete vähenemise ning tootmiskindluse tõstmise. Metsakuivenduse peamiseks eesmärgiks on ligipääsu (sh kandvate teede) loomine raske või puuduva ligipääsuga liigniisketesse puistutesse ning puistute juurdekasvu parandamine juurestiku aeratsiooni- ja niiskustingimuste parandamise kaudu. Samuti piiravad uued maaparandussüsteemi koosseisu kuuluvad keskkonnakaitserajatised põllumajandusmaalt tuleneva hajukoormuse levikut ja suurendavad eesvoolude isepuhastumist ning bioloogilist mitmekesisust.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse alusel antavat toetust rahastatakse 83% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) vahenditest ning 17% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Tegevuse liigi 4.3 kogueelarve on arengukava peatüki 11.1.2.1 kohaselt 49 000 000 eurot. Käeoleva määruse alusel antava toetuse eelarve on indikatiivselt 43 600 000 eurot, millest EAFRD osa on 36 188 000 eurot ja Eesti riigi osa 7 412 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse kooskõlastamine

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise süsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile ning informatsiooniks PRIA-le ja PMA-le. Eelnõu saadeti informatsiooniks ka arengukava seirekomisjonile. Keskkonnaministeerium kooskõlastas eelnõu

märkusteta. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, millega on arvestatud. PRIA saatis parandusettepanekuid, mida arvestati osaliselt. Märkuste ja ettepanekutega arvestamine või mittearvestamine on toodud seletuskirja lisas.

Määruse väljatöötamisse olid kaasatud PRIA, PMA, Keskkonnaministeeriumi metsaosakond ning arengukava ettevalmistamiseks loodud põllu- ja metsamajanduse taristu töögrupp, kuhu olid kaasatud arengukava ettevalmistava juhtkomisjoni liikmed ja sotsiaalpartnerite esindajad.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot

Kantsler